

Marianne van Kerkhoven
en Sara de Bosschere

Dialogoog (2)

In het vorige nummer van *Etcetera* werd een eerste dialoog gepubliceerd tussen actrice Sara de Bosschere en dramaturge Marianne van Kerkhoven: een eerste poging tot hardop denken in zijn naïeve, onrijpe, vaak ongenueerde vorm, een poging ook om een flexibele, onaffe schriftuur te vinden die zich uitnodigend opent naar andere mede-denkers. We weten (nog) niet of deze eerste poging haar intenties heeft waargemaakt, maar geven haar graag een tweede kans...

*Ons tweede gesprek heeft plaats in het café van het Antwerpse Zuiderterras, op 7 februari 2003. Door de grote ramen zien we de grijs gezwollen Schelde voorbij stromen. De ruimte waarin we zitten is helder en licht. Straks zal een leraar met een klas opgeschoten jongens naast ons plaatsnemen. Het zijn de dagen waarin de dreiging van een oorlog tegen Irak steeds dichterbij komt, waarin *De Morgen* zijn reeks publiceert over het commerciële theater, waarin het VTi een gesprek met jonge theatercritici organiseert...*

*Sara is ondertussen met de Roovers op tournee, met *Blue Remembered Hills* van Dennis Potter dat in heel Vlaanderen volle zalen trekt; in het Kaaitheater is net Het Jachtgezelschap van Thomas Bernhard in première gegaan, waaraan Marianne meewerkte als dramaturge...*

SARA DE BOSSCHERE Ik maak me kwaad over de reactionaire toon in die artikels in *De Morgen* omtrent het commerciële theater; men gaat maar door met het uitschelden van gesubsidieerde theatermakers als ascetische elite, die in hun werk alleen maar met zichzelf zouden bezig zijn. Ik sprak er gisteren nog met Bert André over; hij zei dat hij zich elke ochtend bij het lezen van de krant zit te ergeren. Het erge is dat zo'n discours voor de politiek een soort opinievorming inhoudt. Er worden over onze

voorstellingen uitspraken gedaan door mensen, zoals Frank Aendenboom, die nog nooit iets van ons werk gezien hebben. Wij hebben voor *Blue Remembered Hills* gekozen, omdat wij als acteurs nagedacht hebben over hoe je vandaag binnen die dreigende actualiteit iets zinnigs kunt zeggen over oorlog en we bereiken daar blijkbaar een breder publiek mee. De Onderneming – kijk maar naar hun Pagnoltrilogie – is op zoek naar stukken met mooie verhalen die een grote groep mensen kunnen boeien; Jan Decorte kiest bewust voor spelen in grote zalen... Maar een publiek opbouwen vraagt veel tijd en werk...

MARIANNE VAN KERKHOVEN Die toon in de berichtgeving is inderdaad onrustwekkend; onlangs titelde *De Standaard* 'Projectenpot geplunderd', terwijl het artikel gewoon ging over de volkomen rechtmatige en correct uitgevoerde verdeling van de projectsubsidies voor podiumkunsten. Zo'n titel is dan toch stemmingmakerij. Waarom doet men dat? Vanwaar komt toch die - je moet het bijna 'haat' noemen - tegenover de zogenaamde 'serieuze cultuur' en tegenover de podiumkunsten in het bijzonder? Is het omdat het allemaal zoveel geld opslokt? De som die aan cultuur wordt besteed bedraagt amper 2,6% van het BNP. Waarom voelt men zich zo bedreigd door de artistieke

elite? En waarom doen kranten als *De Morgen* dan ook nog eens zoveel moeite om dat gevoel te bevestigen en te verstevigen?

SARA Ik begrijp eigenlijk niet wat men met dat woord 'elitair' bedoelt. Ik ben wat blij dat er een wetenschappelijke elite bestaat die onderzoek doet, zodat, als ik ziek word, zij de juiste medicatie gevonden hebben om mij te genezen. Als ik op de televisie die skikampioenschappen zie, denk ik: wat fantastisch dat er een sportelite bestaat die dat allemaal kan! Op dezelfde manier ben ik blij dat er een artistieke elite bestaat, dat ik niet-evidente dingen kan lezen, of naar schilderijen van bijvoorbeeld Klimt kan kijken. Die schilderijen veranderen mijn blik op de wereld.

MARIANNE Waarom moet alles er 'voor iedereen' zijn? Moet iedereen per se gedichten lezen? Niet iedereen moet met diep filosofische bedenkingen, met moeilijke wetenschappelijke vraagstukken, met complexe kunstuitingen bezig zijn. Zoals ook niet iedereen in de krant noodzakelijk de beursnoteringen of de voetbaluitslagen moet lezen. Maar filosofie, kunst, wetenschap zijn wel van levensbelang voor een maatschappij. De bewering dat 'alles er voor iedereen moet zijn' steunt op de waanidee dat alles wat veel volk trekt per definitie democratisch zou zijn. Niets is minder waar; en toch wil men ons dat vandaag met aandrang doen geloven. In Hitlers Duitsland gingen alle armen omhoog, dezelfde richting uit; men voelde zich massaal aangesproken. En tot welke desastreuze gevolgen heeft dat niet geleid...

'Een veeg teken is altijd het aantal mensen dat het met u eens is, niet zozeer omdat eensgezindheid al gauw tot eenvormigheid verwordt, als wel omdat het bij grote aantallen haast niet anders kan of nobele gevoelens worden geveinsd.'

Joseph Brodsky

SARA Het heeft toch ook allemaal met solidariteit te maken. Theater als medium bestaat gewoon niet als er geen communicatie is, als er geen publiek is; het gaat om een netwerk. Ik sprak daarover met een van die jonge theaterrecensenten; ik vertelde dat zij eigenlijk mee moeten nadenken over theater op een vergelijkbare wijze als wij toneelspelers dat doen. Dat we ons allebei moeten afvragen: hoe lees je een voorstelling? Dat we een forum moeten blijven ontwikkelen waar dat soort communicatie kan ontstaan en groeien. Anders heeft het toch allemaal geen zin?